

PAŹDZIERNIK 2020

„Monitor ASEAN” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w państwach Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie.

MGR MATEUSZ CHATYS

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIWERSYTET ŁÓDZKI

MONITOR ASEAN

PAŹDZIERNIK 2020

PANDEMIA COVID-19 NIE POWSTRZYMAŁA SERII SPOTKAŃ NA WYSOKIM SZCZEBLU

Mimo wciąż dużego zagrożenia epidemiologicznego związanego z pandemią koronawirusa, w październiku doszło do licznych spotkań dwustronnych na wysokim szczeblu. Jest to dowód na to, że mamy do czynienia z zaostrzającą się rywalizacją na linii Waszyngton-Pekin oraz o wzrostem znaczenia strategicznego regionu Azji Południowo-Wschodniej. Przedstawiciele czterech państw wchodzących w skład Quad starali się pośrednio i bezpośrednio zachęcić do przeciwdziałania coraz bardziej asertywnej polityki Chin. Szef chińskiej dyplomacji również był obecny w regionie, aby zabezpieczyć interesy Pekinu, a w przypadku jednego z głównych sojuszników jakim jest Kambodża udało się podpisać umowę o wolnym handlu.

I. STOSUNKI CHINY-ASEAN

1 października: projekt linii szybkiej kolei realizowany wspólnie z Chinami otrzymał od rządu w Tajlandii dodatkowe środki finansowe. Tajski rząd przyznał ministerstwu transportu dodatkowe środki w postaci niemal 380 mln USD na realizację projektu szybkiej kolei, która ma stanowić połączenie pomiędzy Bangkokiem i prowincją Nong Khai na północy kraju. Zastępca rzecznika rządu Traisuree Taisaranakul poinformował, że kwota zostanie przeznaczona na realizację kontraktu 2.3, który jest jednym z siedmiu dotyczących linii kolejowej, a przy tym jednym z najważniejszych, ponieważ obejmuje główne przystanki wchodzące w skład całego przedsięwzięcia. Prace nad linią kolejową rozpoczęły się w 2018 roku i mają się zakończyć w 2023 roku.

1 października: Wietnam ostrzega, że ostatnie ćwiczenia chińskiej marynarki wojennej na Morzu Południowochińskim mogą zaszkodzić negocjacjom w sprawie Kodeksu Postępowania. Rzeczniczka ministerstwa spraw zagranicznych Wietnamu Le Thi Thu Hang zwróciła uwagę, że wznowienie negocjacji nad Kodeksem Postępowania na Morzu Południowochińskim, które zostały wstrzymane przez wybuch pandemii koronawirusa, jest priorytetowym zadaniem. Podkreśliła jednak, że intensyfikacja chińskich manewrów morskich w pobliżu archipelagu Paracele może przyczynić się do utrudnienia i wydłużenia całego procesu, co zaszkodzi utrzymaniu stabilności regionalnej.

1 października: Wietnam z zadowoleniem przyjął deklarację trzech europejskich państw w sprawie sporu Na Morzu Południowochińskim. Na konferencji prasowej rzeczniczka ministerstwa spraw zagranicznych Wietnamu Le Thi Thu Hang odniosła się do wspólnej noty werbalnej złożonej przez Wielką Brytanię, Francję i Niemcy na forum ONZ w ubiegłym miesiącu. Stwierdziła, że Wietnam z zadowoleniem przyjął notę trzech państw, podkreślając jednocześnie, że Hanoi konsekwentnie na straży stanowiska, iż spór na Morzu Południowochińskim powinien zostać rozwiązany w sposób pokojowy i zgodnie z obowiązującymi normami prawa międzynarodowego ze szczególną rolą UNCLOS.

3 października: Kambodża zniszczyła jeden z budynków w bazie Ream, sfinansowany przez Stany Zjednoczone. Według informacji przedstawionych przez amerykańskie Centrum Studiów Strategicznych i Międzynarodowych (CSIS) w pierwszej połowie września bieżącego roku (najprawdopodobniej w okolicach 10 września) wyburzono Siedzibę Narodowego Komitetu Taktycznego Bezpieczeństwa Morskiego na obszarze bazy Ream, do inauguracji, której doszło w 2012 roku. Budynek był jednym z kilku sfinansowanych przez Stany Zjednoczone obiektów w bazie (w 2017 roku zbudowano między innymi rampę i hangar do konserwacji łodzi o sztywnym kadłubie), a jego wyposażenie zostało zapewnione przez Australię. Wyburzenie siedziby ponownie ożywiło dyskusję na temat potencjalnego wykorzystania bazy Ream przez chińska marynarkę wojenną, a nawet stacjonowania na tym obszarze żołnierzy z ChRL.

4 października: premier Kambodży podczas przemówienia na forum ONZ odniósł się do ostatnich amerykańskich sankcji. Podczas Zgromadzenia Ogólnego ONZ, premier Hun Sen nawiązał do ingerencji „niektórych państw” w wewnętrzne sprawy innych krajów i stosowanie przez nie podwójnych standardów. Była to najprawdopodobniej odpowiedź lidera Kambodży na sankcje nałożone przez amerykański Departament Skarbu na chińską firmę Union Development Group (UDG), odpowiedzialną za inwestycję w centrum rekreacyjne Dara Sakor w prowincji Koh Kong. Sankcje są wynikiem doniesień o bezprawnym przejęciu ziemi, nielegalnym wysiedleniu obywateli Kambodży i zniszczeniu środowiska naturalnego oraz działalnością korupcyjną wspólnie z kambodżańskim generałem Kun Kim'em, który również został objęty restrykcjami na podstawie zarządzenia wykonawczego 13818 w grudniu 2019 roku. Ponadto amerykańscy politycy Robert Destro oraz Alan Lowenthal potępił rząd Hun Sena za wzrost aresztowań związkowców, obrońców praw człowieka czy aktywistów ekologicznych w Kambodży.

4 września: Kambodża wezwała do powstrzymania się od prowokacyjnych działań na Morzu Południowochińskim. Wicepremier Kambodży Hor Namhong w wywiadzie dla *Xinhua* zwrócił uwagę, aby państwa trzecie powstrzymały się od jakichkolwiek działań, prowadzących do wzrostu napięć na Morzu Południowochińskim. Choć nie padło bezpośrednie odniesienie do jakiegokolwiek państwa, można przypuszczać, że było to nawiązanie do Stanów Zjednoczonych, które zintensyfikowały w ostatnim czasie swoją obecność w regionie, chociażby poprzez operacje swobody żeglugi. Hor Namhong podkreślił, że wszelkie spory powinny być rozwiązane w pokojowy sposób, dlatego prowadzone są negocjacje Chin

i ASEAN nad Kodeksem Postępowania. Namhong przypomniał również, że Kambodża skutecznie promowała podpisanie Deklaracji w sprawie postępowania stron na Morzu Południowochińskim przez ASEAN i Chiny w 2002 roku, kiedy Kambodża sprawowała roczną prezydencję w ASEAN.

7 października: Indonezja zapewnia, że współpraca z Chinami nad szczepionką na COVID-19 nie wpłynie na stanowisko rządu w sprawie Morza Południowochińskiego. Minister spraw zagranicznych Retno Marsudi podczas ostatniego wywiadu stanowczo podkreśliła, że współpraca z Chinami nad opracowaniem skutecznej szczepionki na koronawirusa nie będzie miała żadnego wpływu na stanowisko Dżakarty w sprawie roszczeń morskich na Morzu Południowochińskim. Indonezja jako jedno z nielicznych państw bierze udział w testach klinicznych szczepionki Sinovac Biotech COVID-19. Firma Sinovac uczestniczy także w wymianie technologicznej i produkcyjnej z Indonezją. Ponadto rząd współpracuje również z inną chińską firmą – Sinopharm.

7 października: Kambodża zapewnia, że dostęp do bazy Ream będą miały dostęp również inne państwa oprócz Chin. Premier Kambodży Hun Sen zapewnił, że dostęp do bazy marynarki wojennej Ream w Zatoce Tajlandzkiej nie jest ograniczony tylko do Chin i każde inne państwo może ubiegać się o uzyskanie do niej dostępu w razie potrzeby. Deklaracja premiera jest odpowiedzią na wzrost niepewności odnośnie chińskich wpływów w Kambodży po tym jak jeden z budynków kompleksu bazy (ufundowany przez Stany Zjednoczone) został wyburzony zaledwie po siedmiu latach.

8 października: chińskie firmy zdominowały birmański projekt rozbudowy elektrowni słonecznych. Ministerstwo ds. energetyki ogłosiło w maju przetargi na 30 elektrowni słonecznych o łącznej mocy 1GW, przy czym minimalna wartość każdego projektu została wyznaczona na 20 mln USD. Wśród 30 proponowanych lokalizacji na budowę elektrowni słonecznych są cztery w regionie Irawadi, siedem w Pegu, sześć w Magwe, pięć w Mandalaj, cztery w Sikong, trzy w Naypyidaw i jedna w Rangun. Ponad połowę elektrowni zbudują chińskie przedsiębiorstwa. Sungrow Power Supply Co. wygrała przetarg na realizację ośmiu projektów, maksymalna liczba projektów wśród zwycięzców przetargu. Konsorcjum SPIC Yunnan International Power Investment Co., Ltd. i Khaing Lon Gems wygrało przetargi na cztery projekty. Dwie spółki joint venture Chiny-Myanmar i dwie inne chińskie firmy wygrały dodatkowo po jednym przetargu. Głównym kryterium w trakcie oceny złożonych propozycji był koszt energii i chińskie przedsiębiorstwa przedstawiły najkorzystniejsze warunki, bowiem zaoferowały sprzedaż energii elektrycznej po cenach od 3,5 do 5,1 centa za 1 kWh energii elektrycznej.

10 października: Malezja zatrzymała sześć chińskich statków niedaleko wybrzeży stanu Johor. Malezyjska agencja ds. egzekwowania przepisów morskich (MMEA) zatrzymała sześć chińskich statków rybackich przebywających nielegalnie na wodach na wschód od Johor i aresztowała 60 osób. Dyrektor lokalnego oddziału MMEA Mohd Zulfadli Nayan, poinformował, że wszystkie jednostki pochodzą z miasta Qinhuangdao. Sprawa będzie rozpatrywana na podstawie ustawy o rybołówstwie

z 1985 roku, ponieważ żaden statek nie posiadał odpowiednich pozwoleń na prowadzenie działalności w obrębie malezyjskich wód. Na każdy ze statków może zostać nałożona kara grzywny nie przekraczającej 1,4 mln USD oraz 140 tys. USD na każdego członka załogi. Oprócz tego dodatkowo kary mogą zostać nałożone na podstawie rozporządzenia o żegludze handlowej z 1965 roku, według którego przewiduje się grzywnę do 24 tys. USD a nawet karę więzienia.

10 października: Japonia przeprowadziła manewry morskie na Morzu Południowochińskim. Ministerstwo obrony Japonii poinformowało o realizacji przez morskie siły samoobrony ćwiczeń na Morzu Południowochińskim, których scenariusz zakładał zwalczanie okrętów podwodnych. W manewrach wzięły udział trzy statki bojowe, lotniskowiec z helikopterami na pokładzie oraz łódź podwodna. Zgodnie z oświadczeniem resortu obrony ćwiczenia miały na celu zwiększenie zdolności taktycznych.

11 października: Chiny wspierają dążenia Indonezji do bycia ośrodkiem produkcji szczepionek w Azji Południowo-Wschodniej. Na spotkaniu chińskiego ministra spraw zagranicznych Wang Yi z ministrem koordynującym w resorcie ds. gospodarki morskiej i inwestycji Indonezji Luhut Pandjaitanem padła deklaracja ze strony Chin o wsparciu chińskich przedsiębiorstw farmaceutycznych w rozwój huba szczepionkowego w Indonezji. Wolontariusze z miasta Bandung już biorą udział w próbach szczepionki opracowywanej przez chińską firmę Sinovac Biotech Ltd. Ponadto Pekin ma wspierać rozwój przez Indonezję własnej szczepionki - Merah Putih, nad którą są już prowadzone badania.

12 października: marynarka wojenna Filipin tworzy własne oddziały milicji morskiej. Podczas przesłuchania w Senacie w sprawie budżetu, wiceadmirał marynarki wojennej Giovanni Carlo Bacordo, poinformował o planach powołania milicji morskiej na wzór chińskich oddziałów. Nowa formacja miałaby za zadanie patrolowanie wód u wybrzeży kraju na zachodzie Morza Filipińskiego. Oprócz Chin milicja morska funkcjonuje również w Wietnamie.

12 października: Chiny podpisały z Kambodżą umowę o wolnym handlu. Minister handlu Kambodży Pan Sorasak podpisał z ministrem handlu Chin Zhong Shan umowę o wolnym handlu. Podczas ceremonii był obecny również premier Hun Sen, a także minister spraw zagranicznych Chin Wang Yi, który przyjechał do Kambodży z wizytą. Jest to pierwsza w historii Kambodży dwustronna umowa o wolnym handlu. Wang Yi zapowiedział, że nowe porozumienie pomoże Kambodży sprostać wyzwaniom związanym z pandemią COVID-19 i będzie promować rozwój społeczno-gospodarczy w kraju Azji Południowo-Wschodniej. Negocjacje w sprawie umowy rozpoczęły się w styczniu 2020 roku i zaledwie po trzech rundach negocjacyjnych zakończono uzgadnianie warunków.

13 października: Filipiny rozlokują ponad 200 członków milicji morskiej na Morzu Filipińskim. Dowódca filipińskiej marynarki wojennej Giovanni Carlo Bacordo poinformował o planach rozlokowania dwóch kompanii (każda po 120 osób) cywilnych jednostek geograficzny sił zbrojnych (Citizen Armed Force Geographical Unit) na zachodzie Morza Filipińskiego. Działania jednej z nich będą koordynowane przez

dowództwo zachodnie (Wyspy Spratly), a drugiej przez północne (mielizna Scarborough).

13 października: Malezja znalazła się na chińskiej liście państw priorytetowych, do których zostanie dostarczona szczepionka na koronawirusa. Podczas spotkania chińskiego ministra spraw zagranicznych Wang Yi z jego malezyjskim odpowiednikiem Hishammuddin Husseinem strony doszły do porozumienia w sprawie priorytetowego potraktowania Malezji w momencie opracowania przez Chiny szczepionki na COVID-19. Wang Yi zapewnił również, że chińskie firmy farmaceutyczne zacieśnią współpracę z malezyjskimi koncernami medycznymi w zakresie badań, rozwoju i dystrybucji szczepionek.

13 października: Chiny ostrzegają państwa ASEAN przed amerykańskim zaangażowaniem w regionie. Wang Yi podczas wspólnej konferencji prasowej z ministrem spraw zagranicznych Malezji ostrzegł przed szkodliwą ingerencją Stanów Zjednoczonych w sprawy regionu, takie jak na przykład sytuacja na Morzu Południowochińskim. Ponadto amerykańską inicjatywę Indo-Pacyfiku określił mianem bezpośredniego zagrożenia dla Azji Wschodniej. Jest to najprawdopodobniej odpowiedź na ostatnie spotkanie ministerialne czterostronnego układu Quad.

14 października: minister spraw zagranicznych Chin odwiedził Singapur. Chiński szef resortu spraw zagranicznych spotkał się ze swoim odpowiednikiem Vivianem Balakrishnanem na lotnisku Singapur-Changi. Państwa obchodzą w tym roku 30. rocznicę nawiązania stosunków dyplomatycznych, w związku z czym na spotkaniu politycy skupili się na dotychczasowych sukcesach współpracy dwustronnej. Ministrowie omówili również potencjalne możliwości dalszej współpracy w ograniczeniu negatywnych skutków pandemii koronawirusa.

14 października: Wang Yi spotkał się z premierem Laosu. Minister spraw zagranicznych Chin podczas swojej wizyty w Laosie spotkał się z premierem Thonglounem Sisoulithem, z którym omówił postępy prac nad korytarzem gospodarczym Chiny-Laos oraz podsumowali dwustronną współpracę podczas pandemii COVID-19.

15 października: amerykański lotniskowiec ponownie powrócił na Morze Południowochińskie. Lotniskowiec Ronald Reagan wraz z grupą uderzeniową, w skład której wchodzi krążownik rakietowy Antietam oraz niszczyciele John S. McCain i Halsey. Dowódca grupy uderzeniowej, admirał George Wikoff poinformował, że w trakcie obecności na Morzu Południowochińskim zostaną przeprowadzone ćwiczenia zdolności operacyjnych lotnictwa oraz marynarki wojennej. Ponadto ćwiczenia mają zademonstrować państwom regionu zaangażowanie Stanów Zjednoczonych w utrzymaniu stabilności na tym obszarze.

16 października: Chiny deklarują zwiększenie inwestycji w Tajlandii. Minister spraw zagranicznych Wang Yi, podczas spotkania z premierem Prayutem Chan-o-cha w Bangkoku, zapowiedział nową formę współpracy pomiędzy obszarem Wielkiej zatoki (Guangdong-Hongkong-Makau) i tajskim projektem wschodniego korytarza gospodarczego. Rzecznik tajskiego rządu Anucha Burapachaisri, poinformowała

także, że oba państwa mają w planach zacieśnienie współpracy z zakresu technologii cyfrowych, w tym 5G. Wang Yi jest pierwszym szefem resortu spraw zagranicznych, który odwiedził Tajlandię od czasu wybuchu pandemii koronawirusa.

19 października: filipińska firma petrochemiczna jest w trakcie rozmów o współpracy z CNOOC. Filipińska firma PXP Energy Corp poinformowała, że prowadzi negocjacje z China National Offshore Oil Corp (CNOOC) dotyczące protokołu ustaleń między Manilą i Pekinem w sprawie wspólnego wydobycia ropy i gazu na Morzu Południowochińskim. Póki co nie ujawniono informacji o porozumieniu między stronami. Rozmowy są efektem zniesienia sześcioletniego zakazu prowadzenia poszukiwań ropy i gazu ziemnego na spornym obszarze Morza Południowochińskiego znajdującym się obrębie jurysdykcji Filipin.

19 października: nowy premier Japonii zabrał głos w sprawie Morza Południowochińskiego podczas wizyty w Wietnamie. Yoshihide Suga podczas swojego wystąpienia w Hanoi powiedział, że Tokio sprzeciwia się jakimkolwiek działaniom zmierzającym do zwiększenia napięć na Morzu Południowochińskim, a także podkreślił, że spory powinny być rozwiązywane na drodze pokojowych negocjacji. Było to jednoznaczne poparcie stanowiska Wietnamu, który stara się przeciwdziałać asertywnej polityce Pekinu.

23 października: w Kambodży odbył się protest przeciwko domniemanej obecności chińskich żołnierzy w kraju. Przed chińską ambasadą w Kambodży niewielka grupa ludzi zorganizowała protest przeciwko utworzeniu chińskiej bazy wojskowej na terytorium kraju. Rzecznik policji w Phnom Penh, San Sok Seyha poinformował, że protestujący zostali zatrzymani w celu przesłuchania, ponieważ organizatorzy protestu nie posiadali zgody na jego organizację. Rząd niejednokrotnie zaprzeczał wszelkim doniesieniom o tym, że w bazie w Ream mają stacjonować chińscy żołnierze, ponieważ jest to niezgodne z konstytucją.

24 października: Stany Zjednoczone rozmieszczą jednostki straży przybrzeżnej na zachodnim Pacyfiku. Doradca ds. bezpieczeństwa narodowego w Białym Domu, Robert O'Brien, poinformował o podjęciu decyzji o rozmieszczeniu statków amerykańskiej straży przybrzeżnej w rejonie Morza Południowochińskiego w odpowiedzi na prowokacyjne działania ze strony Chin. Statki klasy Sentinel będą przeprowadzać operacje z zakresu bezpieczeństwa morskiego, w tym pomagać łodziom rybackim we współpracy z partnerami regionalnymi, którzy mają ograniczone możliwości nadzoru i egzekwowania prawa na morzu oraz zapewniania swobody żeglugi.

25 października: Indie przekazały Birmie okręt podwodny w odpowiedzi na rosnące napięcia z Chinami. Rzecznik indyjskiego ministerstwa spraw zagranicznych Anurag Srivastava poinformował o przekazaniu Birmie okrętu podwodnego klasy Kilo (produkcji rosyjskiej) w ramach wzmacniania współpracy z zakresu obrony. Tego rodzaju działania ze strony Nowego Delhi świadczą o zwiększeniu możliwości birmańskiej marynarki wojennej w celu przeciwdziałania chińskiemu wpływom w regionie.

28 października: w rozmowie 2+2 Indie-Stany Zjednoczone pojawiło się odniesienie do Morza Południowochińskiego. Sekretarz obrony USA Mark Esper oraz amerykański Sekretarz Stanu Mike Pompeo spotkali się ze swoimi odpowiednikami w Indiach. Na uwagę zasługuje fakt, że pierwszy raz od trzech lat w rozmowach dwustronnych pojawił się temat Morza Południowochińskiego i rosnących wpływów Chin na tym akwenie. We wspólnym oświadczeniu podkreślono znaczenie negocjowanego między Chinami i ASEAN Kodeksu Postępowania na Morzu Południowochińskim oraz zwrócono uwagę, że dokument powinien być zgodny z prawem międzynarodowym i nie zagrażać prawom oraz interesom stron sporu.

II.POLITYKA W ASEAN

1 października: Stany Zjednoczone zablokują dostawę oleju palmowego od jednego z największych producentów w Malezji. Zastępca komisarza w amerykańskiej Służbie Celnej i Ochrony Granic - Brenda Smith, poinformowała o wprowadzeniu zakazu importu oleju palmowego od FGV Holdings Berhad, jednej z największych firm produkujących olej palmowy w Malezji i jednocześnie partnera amerykańskiego giganta dóbr konsumpcyjnych Procter & Gamble. Sankcje są wynikiem doniesień, zgodnie z którymi w malezyjskiej firmie dochodziło do przypadków przymusowej pracy, pracy dzieci, a także przemocy fizycznej i seksualnej. Malezja jest drugim co do wielkości producentem oleju palmowego na świecie. Razem z Indonezją odpowiadają za produkcję 85% oleju palmowego na świecie o łącznej wartości 65 mld USD. Amerykańskie ograniczenia mogą poważnie zaszkodzić stosunkom dwustronnym z Malezją, tym bardziej, że Unia Europejska nałożyła poważne ograniczenia na cały biznes produkcji oleju palmowego w celu ochrony środowiska.

1 października: Kambodża i Singapur przygotowują projekt rozwoju centrum logistycznego w Phnom Penh. Minister robót publicznych i transportu Sun Chanthol zorganizował videokonferencję, aby zebrać opinie od odpowiednich instytucji i zapewnić, że umowa zapewnia kompleksowe ramy prawne, które są do przyjęcia dla wszystkich zainteresowanych stron. Na spotkaniu obecni byli wyżsi liderzy odpowiednich ministerstw i instytucji obu krajów, a także kadra kierownicza singapurskich przedsiębiorstw YCH Group i IA Group. Centrum będzie zlokalizowane na 98 hektarach w gminie Samrong Krom w dystrykcie Dangkor, obszarze położonym na zachód od międzynarodowego lotniska Phnom Penh. Dyrektor generalny departamentu logistyki ministerstwa robót publicznych i transportu - Chhieng Pich, poinformował w sierpniu bieżącego roku, że niedawno zakończone zostało studium wykonalności centrum logistycznego i uzyskało pozytywne wyniki.

2 października: Wietnam wyraził zgodę na inwestycję firmy Exxon Mobil Corp. Władze portowego miasta Hajfong zatwierdziły projekt elektrowni i terminalu na skroplony gaz ziemny o wartości 5,09 mld USD, który ma zostać opracowany przez

Exxon Mobil Corp i rozpocząć wytwarzanie energii w latach 2026-2027. W oświadczeniu wydanym przez Miejski Komitet Ludowy czytamy, że początkowa moc elektrowni będzie wynosić 2,25 GW, a na przełomie 2029/2030 zostanie zwiększona do 4,5 GW. W ramach projektu ma zostać również zrealizowana budowa terminalu o przepustowości 6 mln ton LNG rocznie.

2 października: brytyjska firma chce zainwestować w projekt elektrowni wiatrowej w Wietnamie. Przedsiębiorstwo Enterprize Energy z siedzibą w Wielkiej Brytanii zwróciła się do rządu wietnamskiego o udzielenie zgody na zainwestowanie 12 mld USD w projekt morskiej elektrowni wiatrowej u wybrzeży prowincji Binh Thuan. Prezes brytyjskiej grupy energetycznej Ian Raymond Hatton podczas rozmowy z premierem Nguyen Xuan Phuc'em zaproponował możliwość współpracy obejmująca także budowę fabryki produkującej turbiny wiatrowe w Binh Thuan. Rząd będzie musiał przeanalizować, czy wpisze projekt elektrowni wiatrowej do ósmego planu rozwoju energetyki w kraju, tak aby produkcja energii była możliwa już w 2025 roku, przy czym pełna operacyjność byłaby osiągnięta w 2028 roku. Póki co firma Enterprize Energy uzyskała pozwolenie na przeprowadzenie wstępnych badań wykonalności projektu.

3 października: komisja legislacyjna zaakceptowała projekt ustawy o tworzeniu nowych miejsc pracy, budzącą duży sprzeciw społeczny. Mimo zapowiedzi związków zawodowych o organizacji protestu 5 mln pracowników komisja legislacyjna zaakceptowała kontrowersyjną ustawę regulującą zasady tworzenia nowych miejsc pracy, która zmienia ponad 70 obecnie obowiązujących przepisów. Podczas obrad komisji przedstawiciele siedmiu z dziewięciu frakcji zaaprobowali projekt ustawy, który ma być poddany pod głosowanie w parlamencie, podczas gdy dwie frakcje go odrzuciły. Ministrowie rządu pod przewodnictwem ministra gospodarki Airlangga Hartarto również zatwierdzili ostateczną wersję projektu ustawy. Pracownicy argumentują, że ustawa faworyzuje biznes kosztem pracowników, podczas gdy ekolodzy martwią się, że zmiana przepisów dotyczących konieczności przeprowadzania badań środowiskowych może doprowadzić do katastrofy ekologicznej.

5 października: Tesla jest zainteresowana inwestycją w Indonezji. Przedstawiciel ministerstwa koordynacji ds. morskich i inwestycji Ayodhia Kalake poinformował o rozpoczęciu wstępnych negocjacji z firmą Tesla, po tym jak przedsiębiorstwo skontaktowało się z rządem w sprawie oferty inwestycji w fabrykę baterii. Indonezyjski rząd jest jednak zainteresowany budową całego łańcucha produkcyjnego od baterii po elektryczne samochody. O podpisaniu umów na budowę fabryk baterii rząd poinformował w ubiegłym miesiącu, a wśród inwestorów znalazła się południowokoreańska firma LG Chem Ltd, a także chińska Contemporary Amperex Technology Ltd.

6 października: Indie i Birma zgodziły się na budowę portu w Stanie Arakan. Podczas wizyty indyjskiej delegacji wysokiego szczebla pod przewodnictwem generała Manoi Mukunda Naravane'a i ministra spraw zagranicznych Harsha Vardhana Shringli w Birmie obie strony zgodziły się na rozpoczęcie w pierwszym

kwartale przyszłego roku prac nad budową portu Sittwe w stolicy zachodniego stanu Arakan nad Zatoką Bengalską. Będzie on stanowił część projektu *Kaladan Multi Modal Transit Transport* w ramach nowej polityki Indii zorientowanej na Wschód, co ma między innymi przeciwdziałać rosnącemu wpływowi Chin w regionie. Strategicznym celem Nowego Delhi jest utworzenie specjalnej strefy ekonomicznej otaczającej port Sittwe, a tym samym umocnienie pozycji Indii w regionie Arakan i zwiększenie obecności w Zatoce Bengalskiej. Port Sittwe ma być odpowiedzią Indii na finansowany przez Chiny port Kyaukphyu w Arakanie w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku (BRI), która ma umocnić geostrategiczną pozycję Chin.

7 października: Tajlandia chce zachęcić ulgami podatkowymi do pobudzenia gospodarki. Wicepremier Supattanapong Punmeechaow poinformował o wprowadzeniu ulg podatkowych dla grup o średnich i wysokich dochodach, aby pobudzić konsumpcję i przeciwdziałać najgorszemu spadkowi gospodarczemu w kraju od lat. Decyzja rządu będzie kosztowała budżet państwa ponad 350 mln USD. Tajlandia, podobnie jak większość wschodzących gospodarek rynkowych, stawia na ekspansywną politykę fiskalną, aby złagodzić negatywne skutki wywołane pandemią COVID-19, która zdewastowała turystykę i eksport. Ulgi podatkowe zostaną uzupełnione o 1,6 mld USD zatwierdzonych przez rząd w ubiegłym tygodniu, które są skierowane do 24 mln osób z grupy o niskich dochodach i posiadaczy kart socjalnych.

8 października: minister obrony Indonezji otrzymał zaproszenie do Stanów Zjednoczonych, mimo tego, że w przeszłości bym objęty zakazem wjazdu. Prabowo Subianto został wpisany przez Waszyngton na czarną listę w związku z doniesieniami o łamaniu przez niego praw człowieka w latach 90-tych, kiedy był dowódcą indonezyjskiego oddziału stacjonującego w Timorze Wschodnim, kiedy bym pod zwierzchnictwem Dżakarty. Amerykańskie zaproszenie jest najprawdopodobniej motywowane zbliżającymi się wyborami prezydenckimi, a wizyta ministra obrony Indonezji w Stanach Zjednoczonych ma na celu pokazanie skuteczności polityki zagranicznej administracji Donalda Trumpa w Azji.

10 października: japońska flota złożyła wizytę w wietnamskim porcie. Po tym jak morskie siły samoobrony Japonii przeprowadziły ćwiczenia na Morzu Południowochińskim, udały się do wietnamskiego portu w zatoce Cam Ranh, aby uzupełnić zapasy. Obecność japońskiej floty w Wietnamie z jednej strony jest zaznaczeniem swojej obecności w odpowiedzi na rosnącą asertywność Chin, a z drugiej jest pewnego rodzaju preludium do wizyty nowego premiera w Hanoi.

13 października: amerykańskie FBI otworzy swoje biuro w Kambodży. Rzecznik policji Chhay Kim Khoeun poinformował, że amerykańskie Federalne Biuro Śledcze (FBI) otworzy swoje przedstawicielstwo w siedzibie krajowej policji w Kambodży. Obie strony współpracowały ze sobą już wcześniej, ale tylko w przypadku konkretnych spraw, natomiast dzięki stałej obecności współpraca będzie bardziej kompleksowa, a także obejmie realizację różnego rodzaju szkoleń. Amerykańska ambasada w Phnom Penh nie podała dokładnej daty utworzenia biura FBI w Kambodży.

13 października: Stany Zjednoczone pomogą Wietnamowi w elektronicznej transformacji administracji. Przedstawiciel misji Agencji Stanów Zjednoczonych ds.

Rozwoju Międzynarodowego (USAID) w Wietnamie Bradley Bessire podpisał z przewodniczącym gabinetu rządu Mai Tién Dũngiem protokół ustaleń w sprawie opracowania strategicznej umowy ramowej dla programu budowania potencjału e-administracji w Wietnamie. Zdaniem obu stron podpisanie protokołu przyspieszy i usprawni wprowadzanie reform. Pomoc USAID dla będzie składać się z czterech głównych komponentów: aktualizacji i przepisów dotyczących świadczenia i przetwarzania usług publicznych online, zarządzania zmianami organizacyjnymi w celu poprawy świadczeń usług i planów komunikacji w celu wzmocnienia krajowego portalu usług publicznych, doskonalenia procesów biznesowych, projektowania interfejsów oraz wsparcia przebudowy procesów biznesowych koncentrując się na cyfryzacji procedur administracyjnych i dostępie do zdigitalizowanych informacji.

15 października: Stany Zjednoczone rozważą wycofanie zakazu importu oleju palmowego od największego producenta z Malezji. Amerykańska służba celna poinformowała firmę FGV Holdings Bhd, że petycja o wycofaniu zakazu importu oleju palmowego produkowanego przez tą firmę zostanie rozpatrzona po przedstawieniu wyników niezależnych audytorów, którzy ocenią warunki pracy i zatrudnienia pracowników przedsiębiorstwa, co było głównym powodem wprowadzenia restrykcji. Pojawiły się bowiem doniesienia o przypadkach pracy przymusowej lub wykonywanej przez dzieci na plantacjach należących do FGV.

15 października: Filipiny znoszą zakaz eksploracji na Morzu Filipińskim w poszukiwaniu surowców energetycznych. Minister ds. energetyki Alfonso Cusi potwierdził informację o decyzji prezydenta Rodrigo Duterte, który zatwierdził zniesienie moratorium na poszukiwanie ropy i gazu na zachodzie Morza Filipińskiego. Na decyzję wpłynęły między innymi informacje o kończonych się zasobach gazu wydobywanych na polu gazowym Malampaya, znajdującego się 65 km od wybrzeży Wyspy Palawan. Zniesienie zakazu ma również na celu przyciągnięcie zagranicznych inwestycji. Jednym z potencjalnych państw, które mogą współpracować nad poszukiwaniami i następnie eksploracją surowców naturalnych są Chiny.

16 października: minister obrony Indonezji spotkał się w Stanach Zjednoczonych ze swoim odpowiednikiem. Prabowo Subianto spotkał się z Markiem Esperem w Pentagonie, co zostało zwieńczone wydaniem wspólnego oświadczenia. Przedstawiciele obu stron zgodzili się na zacieśnienie regionalnej współpracy w zakresie bezpieczeństwa i obrony, zwłaszcza w kontekście bezpieczeństwa morskiego.

17 października: ponad połowa lokali wyborczych w Arakanie nie będzie czynnych podczas listopadowych wyborów. Birmańska Komisja Wyborcza poinformowała, że w związku z licznymi starciami zbrojnymi pomiędzy wojskiem i grupami bojowniczymi mniejszości etnicznych, część lokali wyborczych w Arakanie nie zostanie otwartych podczas wyborów zaplanowanych na 8 listopada. Oprócz tego rządząca partia Narodowa Liga na rzecz Demokracji zgłosiła porwanie trzech swoich kandydat na obszarze prowincji, co nie zostało jednak oficjalnie potwierdzone. Zgodnie z oświadczeniem Komisji Wyborczej głosowanie nie będzie możliwe w 9 z 17 lokali wyborczych.

19 października: Japonia i Wietnam osiągnęły porozumienie w sprawie eksportu uzbrojenia i technologii wojskowych. Japoński premier Yoshihide Suga po spotkaniu w Hanoi ze swoim wietnamskim odpowiednikiem Nguyenem Xuan Phucem poinformował na konferencji prasowej o zacieśnieniu współpracy dwustronnej z zakresu handlu uzbrojeniem oraz wymianą technologiczną. Warto również zaznaczyć, że połowa z 30 japońskich firm, które wykorzystywały rządowy program dywersyfikacji łańcuchów dostaw w Azji Południowo-Wschodniej o wartości 222,9 mln USD, wybrały Wietnam jako miejsce docelowe przeniesienia swoich fabryk.

19 października: filipińska milicja morska będzie wspierać działania marynarki wojennej na Morzu Południowochińskim. Dowódca marynarki wojennej Giovanni Carlo Bacordo stanął w obronie swojej ostatniej decyzji dotyczącej powołania milicji morskiej, na wzór podobnych formacji funkcjonujących w Chinach i Wietnamie. Argumentował, że filipińska marynarka należy do jednej z najmniejszych w regionie i niewystarczająco wyposażonej, dlatego funkcjonowanie milicji morskiej ma zwiększyć możliwości z zakresu patrolowania wód wokół państwa w dobie licznych incydentów z udziałem zagranicznych statków.

20 października: Wietnam zaprosił Indie do udziału w listopadowym szczycie ASEAN. Wietnam, który sprawuje roczną prezydencję w ASEAN zaprosił Indie do udziału w wirtualnym szczycie ASEAN, zaplanowanym na przyszły miesiąc. Na początku bieżącego roku przyjęto nowy plan działania ASEAN-Indie (2021-2025), co świadczy o większym zaangażowaniu we współpracy pomiędzy stronami. Na szczycie poruszone zostaną tematy związane z pandemią COVID-19, rosnącą asertywnością Chin, a także o roli ASEAN w działaniach QUAD.

20 października: Indonezja odrzuciła amerykańską propozycję przyjmowania samolotów P-8 Poseidon. Urzędnicy amerykańscy w lipcu i sierpniu wielokrotnie zwracali się do ministrów obrony i spraw zagranicznych Indonezji z propozycją umożliwienia amerykańskim samolotom lądowania na terytorium Indonezji i uzupełniania zapasów w trakcie misji patrolowania Morza Południowochińskiego. Według doniesień wysoko postawionych urzędników prezydent Joko Widodo odmówił tego rodzaju współpracy, co świadczy o konsekwencji w działaniach rządu w Dżakarcie, który unika jakichkolwiek decyzji, mogących świadczyć o zbliżeniu się do którejkolwiek ze stron w rosnącej rywalizacji pomiędzy Stanami Zjednoczonymi i Chinami.

20 października: Japonia i Indonezja dążą do zacieśnienia współpracy ekonomicznej i bezpieczeństwa. Po wizycie w Wietnamie, japoński premier Yoshihide Suga przybył do Indonezji, gdzie spotkał się z prezydentem Joko Widodo. Przedstawiciele obu państw zgodzili się, że należy przyspieszyć negocjacje w sprawie eksportu japońskiego sprzętu i technologii obronnych do Indonezji, dlatego należy jak najszybciej zorganizować spotkanie szefów resortów obrony i spraw zagranicznych. Oprócz tego Japonia udzieli wsparcia Indonezji w postaci 473 mln USD na rzecz łagodzenia skutków pandemii koronawirusa. W ramach dywersyfikacji japońskich łańcuchów dostaw część firm zdecydowała się przenieść swoje fabryki z Chin do

Indonezji. Znalazły się wśród nich takie przedsiębiorstwa jak Denso, Panasonic, Sagami, Mitsubishi Chemical i Toyota.

20 października: Kambodża zatwierdziła ustawę w sprawie granicy z Wietnamem. Zgromadzenie Narodowe zatwierdziło projekt ustawy o granicach lądowych między Kambodżą a Wietnamem. Rzecznik rządu Phay Siphon potwierdził, iż oba państwa uzgodniły rozmieszczenie już 84% punktów granicznych.

20 października: ministrowie obrony Australii i Singapuru omówili przyszłość współpracy z zakresu bezpieczeństwa. Minister obrony Australii Linda Reynolds spotkała się ze swoim odpowiednikiem Ng Eng Henem w singapurskiej siedzibie resortu obrony. Przedstawiciele obu państw uzgodnili szczegóły dalszej współpracy w walce z terroryzmem, a także konkrety odnośnie zbliżających się obchodów 30. rocznicy szkolenia sił zbrojnych Singapuru w ośrodku szkoleniowym Shoalwater Bay w Queensland.

21 października: minister obrony Indonezji przybył do Austrii w celu negocjacji zakupu myśliwców. Prabowo Subianto spotkał się ze swoją austriacką odpowiedniczką Klaudią Tanner w Wiedniu, aby omówić sprzedaż 15 wielofunkcyjnych myśliwców Eurofighter Typhoon. Plan zakupu 15 samolotów Eurofighter z Austrii przez Prabowo spotkał się ze sprzeciwem parlamentu i organizacji zajmujących się prawami człowieka, ponieważ plany transakcji nie zostały wcześniej złożone do komisji ds. obrony, spraw zagranicznych i informacji w Izbie Reprezentantów. Plany zakupu samolotów nie były też wcześniej uwzględnione w rocznym budżecie.

21 października: premier Wietnamu spotkał się z wiceprezesem Samsunga. Premier Nguyen Xuan Phuc wezwał wiceprezesa jednego z największych południowokoreańskich przedsiębiorstw do rozważenia inwestycji w fabrykę półprzewodników w Wietnamie. Lee Jae Yong na spotkaniu z premierem zapewnił, że Samsung rozważa kontynuowanie inwestycji w Wietnamie, tym bardziej, że nowe centrum badawcze w tym kraju będzie w pełni operacyjne już w 2020 roku. W związku z pandemią Samsung chce przenieść część łańcuchów dostaw z Chin do państw Azji Południowo-Wschodniej, a Wietnam ma być jednym z głównych punktów docelowych.

22 października: minister obrony Australii złożyła pierwszą oficjalną wizytę na Filipinach. Na spotkaniu Lindy Reynolds z jej odpowiednikiem Delfinem Lorenzaną doszło do uzgodnień w sprawie dwustronnej współpracy w zakresie bezpieczeństwa na Morzu Południowochińskim, a także wymiany informacji dotyczących pandemii COVID-19. Minister obrony Australii zapewniła wsparcie w postaci sprzętu medycznego o wartości 2 mln USD do walki z pandemią, a także podkreśliła istotę zabezpieczenia wolności żeglugi i przelotów nad spornym akwenem, a także kluczową rolę prawa międzynarodowego – UNCLOS, w rozwiązywaniu wszelkich sporów morskich i terytorialnych.

23 października: Brunei na stałe będzie gościć australijskiego doradcę ds. obrony. Podczas swojej wizyty w Brunei minister obrony Australii Linda Reynolds spotkała się z sułtanem Hassanalem Bolkiahem oraz ministrem obrony Pehinem

Halbim. W ramach szerszego zobowiązania do wzmocnienia stosunków z zakresu obrony, minister Reynolds ogłosiła, że Australia powoła pod koniec 2020 roku swojego przedstawiciela na stanowisko doradcy ds. obrony w Brunei. Ponadto uzgodniono, że Australia będzie współprzewodniczyć dialogowi z ministrami obrony regionalnego forum ASEAN w 2021.

23 października: Japonia i Filipiny potwierdziły zaangażowanie w realizację operacji z zakresu zapewnienia wolności i swobody żeglugi na Morzu Południowochińskim. Minister obrony Filipin Delfin Lorenzana odbył pierwszą rozmowę za pośrednictwem wideokonferencji ze swoim japońskim odpowiednikiem Nobuo Kishim, który został powołany na to stanowisko we wrześniu bieżącego roku. Przedstawiciele obu państw wezwali do zaprzestania wszelkich prowokacyjnych działań na Morzu Południowochińskim, które mogą zakłócić negocjacje na Kodeksie Postępowania. Oprócz tego minister Lorenzana zadeklarował chęć wzmocnienia współpracy z zakresu bezpieczeństwa z Japonią i zaprosił swojego odpowiednika do Manili, jak tylko zostaną wycofane obostrzenia w sprawie podróży.

25 października: Kambodża zatwierdziła projekty rozbudowy infrastruktury energetycznej o wartości 830 mln USD. W ramach projektu zostanie zbudowana tama Stung Tatai Leu o mocy 150 MW w górnym biegu rzeki Tatai w prowincji Koh Kong przez chińskie przedsiębiorstwo China National Heavy Machinery Corp (CHMC) za 389 mln USD. Tama będzie generować średnio 527 mln kWh rocznie, a energia elektryczna będzie sprzedawana państwowemu dostawcy Electricite du Cambodge (EdC) w cenie 0,0792 USD za kWh. Oprócz tego projekt zakłada budowę linii przesyłowej 500 kV o długości 107 km, łączącej prowincję Battambang z granicą kambodżańsko-tajlandzką, za wykonanie której będzie odpowiedzialna firma SchneiTec Co Ltd. Ostatnim elementem rozbudowy infrastruktury energetycznej jest elektrownia węglowa o mocy 265 MW w prowincji Oddar Meanchey za kwotę 294,3 mln USD.

26 października: premier Wietnamu wezwał Stany Zjednoczone do obiektywnej oceny polityki kursu walutowego jego kraju. Nguyen Xuan Phuc w rozmowie z szefem amerykańskiej Międzynarodowej Korporacji Finansowania Rozwoju (DFC) Adamem Boehlerem w Hanoi podkreślił, że Wietnam nie wykorzystuje polityki walutowej do tworzenia przewagi konkurencyjnej w handlu międzynarodowym. Zwrócił uwagę, że dewaluacja donga może wyrządzić poważne szkody dla gospodarki Wietnamu. Kontrola sytuacji walutowej w Wietnamie jest związana z sierpniową oceną Departamentu Skarbu USA, z której wynika, że dong był niedowartościowany w 2019 roku o około 4,7% w stosunku do dolara, częściowo z powodu interwencji rządu w Hanoi.

26 października: Kambodża dołączyła do misji humanitarnej ONZ w Sudanie Południowym. Kambodża wysłała kontyngent 73 żołnierzy w ramach misji humanitarnej ONZ do Sudanu Południowego. Od 2006 roku Kambodża wysłała na tego rodzaju misje w ramach ONZ ponad 7100 żołnierzy i jest drugim co do wielkości państwem ASEAN uczestniczącym w działaniach pokojowych.

28 października: Wietnam podpisał umowę na import amerykańskiej wieprzowiny. W ramach forum biznesowego Indo-Pacyfiku Wietnam podpisał protokół ustaleń w sprawie importu wieprzowiny ze Stanów Zjednoczonych w ciągu najbliższych trzech lat o łącznej kwocie 500 mln USD. Wieprzowina stanowi trzy czwarte całkowitego spożycia mięsa w Wietnamie, a produkcja w kraju zmalała na skutek konieczności utylizacji w związku z rozprzestrzenianiem się afrykańskiego pomoru świń. Import wieprzowiny ze Stanów Zjednoczonych wzrósł do 35 mln USD w pierwszych ośmiu miesiącach tego roku z 4 mln USD w 2015 roku.

28 października: Stany Zjednoczone chcą zwiększyć swoje inwestycje w Birmie. Delegacja amerykańskiej Międzynarodowej Korporacji Finansowania Rozwoju (DFC) pod przewodnictwem Adama Boehlera spotkała się z radczynią stanu Aung San Suu Kyi, ministrem ds. inwestycji zagranicznych i stosunków gospodarczych U Thaung Tunem oraz ministrem ds. planowania, finansów i przemysł U Soe Winem w Naypyidaw. DFC planuje zainwestować do 60 mld USD w projekty rozwojowe w krajach regionu o niższych dochodach, w tym w Birmie. Na chwilę obecną Stany Zjednoczone znajdują się na dziesiątym miejscu pod względem wielkości inwestycji w Birmie wycenianych na łączną kwotę 330 mln USD.

29 października: Waszyngton dąży do opracowania nowych mechanizmów współpracy z Indonezją. Sekretarz Stanu USA Mike Pompeo odwiedził Indonezję jako jedno z pięciu państw azjatyckich w dobie narastających napięć z Chinami, gdzie spotkał się z ministrem spraw zagranicznych Retno Marsudi. Podczas wspólnej konferencji prasowej Pompeo pochwalił zdecydowane działania Indonezji podczas ostatniego incydentu z chińskimi statkami w pobliżu Wysp Natuna. Z kolei Retno Marsudi wróciła uwagę na rosnącą współpracę z Waszyngtonem z zakresu bezpieczeństwa poprzez zakupy nowego sprzętu i realizację szkoleń. Podkreśliła jednak, że Dżakarta dąży do zachowania równowagi w relacjach zarówno ze Stanami Zjednoczonymi jak i Chinami, a ostatnie zaostrenie antychińskiej retoryki przez Waszyngton budzi coraz większy niepokój Indonezji.

30 października: amerykański Sekretarz Stanu złożył wizytę w Wietnamie. Mike Pompeo spotkał się z ministrem spraw zagranicznych Wietnamu Pham Binh Minhem. Waszyngton chce w ten sposób zyskać poparcie Wietnamu w powstrzymaniu asertywnej polityki Chin, wykorzystując fakt, że państwo to pełni jeszcze prezydenturę w ASEAN. Hanoi z coraz większym niepokojem obserwuje działania Pekinu na Morzu Południowochińskim, co może się przyczynić do zwiększenia współpracy dwustronnej z Waszyngtonem.

KOMENTARZ

Mimo wciąż trwającej pandemii koronawirusa, październik obfitował w serię istotnych spotkań na wysokim szczeblu w Azji Południowo-Wschodniej. Wszystko wskazuje na to, że główną przyczyną wzmożonej aktywności dyplomatycznej w tym regionie jest coraz wyraźniejsza asertywność Chin

w stosunkach międzynarodowych. Nie bez znaczenia jest także ostatnie spotkanie ministerialne przedstawicieli czterech państw formatu Quad (Czterostronny Dialog w dziedzinie Bezpieczeństwa), do którego doszło na początku października w Tokio. W spotkaniu wzięli udział Sekretarz Stanu USA Mike Pompeo, a także ministrowie spraw zagranicznych Japonii (Toshimitsu Motegi), Australii (Marise Payne) i Indii (Subrahmanyam Jaishankar). Jednym z najważniejszych postanowień jest dołączenie Australii do morskich manewrów Malabar, w których pierwotnie brały udział marynarki wojenne Stanów Zjednoczonych i Indii, a w 2015 roku dołączyła do nich Japonia. W ten sposób Malabar zrzesza wszystkie państwa formatu Quad i jest obserwowane przez Pekin z dużym zaniepokojeniem. Zaczęły się nawet pojawiać pewnego rodzaju analogie i insynuacje, że Quad będzie zmierzał w kierunku instytucjonalizacji, żeby pełnić rolę pewnego rodzaju „azjatyckiego NATO”. Mimo tego, że podczas spotkania nie pojawiły się żadne odniesienia do Chin, to można się spodziewać, że ostatnia aktywność Pekinu była jednym z głównych tematów negocjacji.

Z jednej strony państwa Azji Południowo-Wschodniej powinny przyjąć z zadowoleniem, że Quad wzmacnia swoją współpracę z zakresu operacji morskich, co może być pewną formą odstraszania Chin przed kontynuowaniem prowokacyjnych działań na Morzu Południowochińskim. Z drugiej jednak strony państwa regionu podlegają coraz większej presji ze strony Waszyngtonu i jego sojuszników, aby jednoznacznie opowiedziały się po jednej ze stron. Ponadto, wraz ze wzrostem liczby ćwiczeń militarnych i liczby okrętów w nich uczestniczących, rośnie ryzyko wystąpienia incydentu, który może doprowadzić do eskalacji działań i co za tym idzie do destabilizacji regionu. W związku z tym rządy krajów Azji Południowo-Wschodniej z dystansem przyglądają się rozwojowi sytuacji, tym bardziej, że Quad wraz z inicjatywą „wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku” mogą zagrozić centralnej pozycji ASEAN w kwestiach dotyczących regionu.

Niepokój członków ASEAN związany z rosnącą rolą Quad jest dostrzegany przez jego członków, o czym najlepiej świadczą wydarzenia z ostatniego miesiąca, albowiem przedstawiciele wszystkich państw tej czterostronnej platformy współpracy byli obecni w Azji Południowo-Wschodniej. Tuż przed ministerialnym spotkaniem Quad w Japonii, delegacja z Indii, w skład której weszli między innymi dowódca sił zbrojnych generał Manoj Mukund Naravane oraz minister spraw zagranicznych Harsh Shringla, złożyli wizytę w Birmie, gdzie spotkali się z Radczynią Stanu Aung San Suu Kyi oraz przedstawicielami armii, w tym z generałem Min Aung Hlaingem. W ramach spotkania Indie przekazały Birmie środki medyczne do walki z pandemią COVID-19 oraz uzgodniono szczegóły dotyczące umowy z zakresu handlu i żeglugi przybrzeżnej, co ma przyspieszyć rozwój multimodalnego korytarza transportowego Kaladan pomiędzy portami w Kalkucie i Sittwe. Najwyraźniej poruszono również tematy związane z rozwojem birmańskiej marynarki wojennej i wyzwań morskich ze strony Chin. Otóż pod koniec miesiąca rzecznik indyjskiego ministerstwa spraw zagranicznych Anurag Srivastava poinformował o przekazaniu Birmie okrętu podwodnego klasy Kilo (produkcji rosyjskiej) w ramach wzmacniania współpracy z zakresu obrony. O wadze tej decyzji powinien świadczyć fakt, że jest to pierwszy raz, kiedy Indie zaopatrzyły inny kraj w łódź podwodną tej klasy. Jasno to również pokazuje jak poważnie Nowe

Delhi traktuje potencjalne zagrożenie ze strony Pekinu, który wykorzystuje inicjatywę Pasa i Szlaku oraz wewnętrzne konflikty w Birmie na tle religijnym i etnicznym do wzmocnienia swoich wpływów w tym kraju.

Na szczególną uwagę zasługuje pierwsza oficjalna podróż zagraniczna nowego premiera Japonii – Yoshihide Sugi. W przeciwieństwie do swojego poprzednika jego pierwszą destynacją nie był Waszyngton, a Hanoi i Dżakarta, co może – ale nie musi – świadczyć o pewnej zmianie priorytetów. Suga spotkał się ze swoim wietnamskim odpowiednikiem Nguyen Xuan Phuocem 19 października, czego efektem było podpisanie szeregu porozumień z różnych dziedzin, ale największe znaczenie ma to dotyczące handlu uzbrojeniem i wymiany technologicznej. Co prawda Japonia prowadziła już współpracę z Wietnamem z zakresu obrony poprzez wizyty statków, wspólne ćwiczenia, a także dostarczanie jednostek dla straży przybrzeżnej. Niemniej jednak transfer sprzętu wraz z rozwiązaniami technologicznymi stanowi duży krok naprzód w dwustronnej współpracy z zakresu bezpieczeństwa. A jak sam premier Suga podkreślił, „Wietnam pełni kluczową rolę w realizacji wizji wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku”. Warto również zaznaczyć, że podobne porozumienia Japonia podpisała już z Malesją i Filipinami, a z Indonezją i Tajlandią jest w trakcie negocjacji. Po opuszczeniu Hanoi Yoshihide Suga udał się do Dżakarty, gdzie na spotkaniu z prezydentem Joko Widodo, przedstawiciele obu państw zgodzili się, że należy przyspieszyć negocjacje w sprawie eksportu japońskiego sprzętu i technologii obronnych do Indonezji. W związku z tym podjęci decyzję o rozpoczęciu przygotowań do spotkania szefów resortów obrony i spraw zagranicznych. Oprócz tego Japonia zgodziła się udzielić wsparcia Indonezji w postaci 473 mln USD na rzecz łagodzenia skutków pandemii koronawirusa. Natomiast w kontekście współpracy gospodarczej, prezydent Widodo zachęcił japońskie przedsiębiorstwa do przeniesienia swoich zakładów produkcyjnych do Indonezji w ramach dywersyfikacji łańcuchów dostaw. Część firm już zdecydowała się przenieść swoje fabryki z Chin do Indonezji, a znalazły się wśród nich między innymi Denso, Panasonic, Sagami, Mitsubishi Chemical i Toyota.

O roli Azji Południowo-Wschodniej w polityce zagranicznej Australii, podobnie jak w przypadku pozostałych państw Quad, może świadczyć także tournée minister obrony Lindy Reynolds, która odwiedziła Singapur, Filipiny i Brunei. Podczas spotkania ze swoim odpowiednikiem Ng Eng Henem w singapurskiej siedzibie resortu obrony, przedstawiciele obu stron uzgodnili kierunki dalszej współpracy w walce z terroryzmem, a także szczegóły odnośnie zbliżających się obchodów 30. rocznicy szkoleń sił zbrojnych Singapuru w ośrodku szkoleniowym Shoalwater Bay w Queensland. Minister obrony Australii złożyła również swoją pierwszą oficjalną wizytę na Filipinach, gdzie wspólnie z Delfinem Lorenzianą poruszyła temat sytuacji na Morzu Południowochińskim w kontekście ostatniej aktywności chińskich statków. Rozmowy nie dotyczyły jednak tylko i wyłącznie kwestii związanych z obronnością Filipin. Biorąc pod uwagę ciężką sytuację epidemiologiczną w tym kraju, minister Reynolds zapowiedziała wsparcie w postaci sprzętu medycznego o wartości 2 mln USD do walki z pandemią. Ostatnim przystankiem było Brunei, które w przyszłym roku obejmie roczną prezydencję w ASEAN po Wietnamie. Wynikiem rozmów z sułtanem

Hassanalem Bolkiahem oraz ministrem obrony Pehinem Halbim było przede wszystkim podjęcie decyzji o powołaniu pod koniec 2020 roku swojego przedstawiciela na stanowisko doradcy ds. obrony w Brunei. Dzięki temu australijski rząd będzie mógł sprawniej koordynować dalszy rozwój współpracy w sferach obronności i bezpieczeństwa. Jest to tym bardziej istotne, że Brunei jest najmniejszym państwem ASEAN, a zainteresowanie Pekinu królestwem rośnie nie tylko ze względu na złoża surowców naturalnych, ale również z racji tego, że jest stroną w sporze na Morzu Południowochińskim. Podróż Lindy Reynolds po państwach ASEAN można też rozpatrywać przez pryzmat nowych inicjatyw z początku 2020 roku. W połowie lutego zainaugurowano w Hanoi nieformalny szczyt ministrów obrony ASEAN-Australia. Należy się zatem spodziewać częstszych wizyt wysokich przedstawicieli Australii w tym regionie, ponieważ obu stronom zależy na zacieśnianiu współpracy. Tym samym Australia dołącza do takich państwa jak Chiny, Japonia i Stany Zjednoczone, które już wcześniej dysponowały takimi platformami służącymi do wzmacniania relacji dwustronnych.

Mimo ostatniej prostej w amerykańskiej kampanii prezydenckiej oraz wciąż trudnej sytuacji epidemiologicznej w kraju nie mogło oczywiście zabraknąć przedstawiciela Stanów Zjednoczonych w ofensywie Quad w Azji Południowo-Wschodniej. Sekretarz Stanu Mike Pompeo w swoim planie podróży po regionie Indo-Pacyfiku uwzględnił dwa państw członkowskie ASEAN. Indonezja i Wietnam są raczej oczywistym wyborem, biorąc pod uwagę obecną sytuację w regionie, choć Wietnam został dodany do kalendarza spotkań Sekretarza Stanu w ostatniej chwili po Indiach, Sri Lance, Malediwach i Indonezji. Wietnam nie tylko sprawuje roczną prezydencję w ASEAN, ale jest jedną z najbardziej aktywnych stron w sporze na Morzu Południowochińskim. Z kolei Indonezja jest największą gospodarką w ASEAN, a incydent z przełomu 2019 i 2020 roku wokół Wysp Natuna z udziałem chińskich statków rybackich i straży przybrzeżnej pokazał, że Dżakarta jest gotowa przedsięwziąć wszelkie możliwe środki w ochronie swojej suwerenności, nawet jeżeli zagrożenie pochodzi z Pekinu. Podczas gdy wizyty przedstawicieli pozostałych członków Quad miały na celu przede wszystkim wzmocnienie relacji dwustronnych to podróż Mike'a Pompeo bazowała na antychińskim przekazie. Podczas swojego wystąpienia w Indonezji Sekretarz Stanu USA wezwał społeczność muzułmańską do otwartej krytyki działań Chińskiej Republiki Ludowej w regionie autonomicznym Xinjiang wobec Ujgurów. Podkreślał jednocześnie, że Komunistyczna Partia Chin jest zagrożeniem dla wszelkiego rodzaju wyznań, nie tylko dla muzułmanów. Choć tego rodzaju argumenty mogą trafiać do zwykłych obywateli, to jednak indonezyjscy decydenci konsekwentnie unikają wszelkich działań, mogących świadczyć o sprzyjaniu którejkolwiek ze stron w tej rywalizacji mocarstw. Najlepiej świadczą o tym doniesienia o odmowie wspierania operacji amerykańskich samolotów P-8 Poseidon w regionie, poprzez udostępnienie baz powietrznych do celów zaopatrzeniowych.

Wszystko wskazuje na to, że coraz bardziej asertywna polityka Chińskiej Republiki Ludowej na przestrzeni ostatnich kilku lat doprowadziła do konsolidacji Quad. Nie ma chyba lepszej mobilizacji do zjednoczenia niż poczucie wspólnego zagrożenia, a to jest w tym momencie główną cechą wspólną wszystkich czterech państw. Quad został

zainaugurowany w 2006 roku, a pierwszy raz przedstawiciele wszystkich stron spotkali się w 2007 roku. Jednak dopiero 13 lat później perspektywa współpracy w ramach tej platformy wydaje się stwarzać jakiegokolwiek zagrożenie dla interesów Pekinu. Do tej pory zarówno Indie jak i Australia prowadziły poprawne relacje z ChRL, jednak seria incydentów doprowadziła do pogorszenia tych relacji na czym może skorzystać Quad, a przede wszystkim Stany Zjednoczone. Państw ASEAN znalazły się w centrum rywalizacji między mocarstwami, co z jednej strony może być powodem do obaw, a z drugiej może zostać przekute w sukces. Obawy są przede wszystkim związane z rosnącym ryzykiem zaostrzenia wojny handlowej lub eskalacji w stronę gorącego konfliktu, co doprowadzi do destabilizacji regionu na czym z pewnością stracą państwa Azji Południowo-Wschodniej. Oprócz tego na zjednoczeniu Quad'a może stracić sam ASEAN, któremu grozi marginalizacja, jeżeli chodzi o rozwiązywanie regionalnych kryzysów. Z drugiej strony państwa ASEAN mogą wywierać presję na Quad, żeby przekształcił koncepcję „wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku” z inicjatywy o stricte strategicznym znaczeniu, zorientowanej na kwestiach bezpieczeństwa z powstrzymaniem Chin na czele w dużo szerszą inicjatywę obejmującą zacieśnienie współpracy gospodarczej oraz rozwój infrastrukturalny, tworząc tym samym alternatywę dla chińskiej inicjatywy Pasa i Szlaku. W ten sposób ASEAN mógłby balansować pomiędzy Chinami i Quad oraz Stanami Zjednoczonymi, zachowując przy tym neutralność, ale jednocześnie wykorzystać możliwości dalszego rozwoju proponowanych przez rywalizujące ze sobą strony.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

